

Dr. Hegyi András (1946–1988)

1946. szeptember 4-én született Marosvásárhelyen. Ifjúságának, eszmélésének és felnőtt éveinek minden mozzanata városunkhoz kötődött, iskoláit is Szegeden végezte. 1970-ben szerzett tanári diplomát a József Attila Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán, s rövidesen az Új- és Legújabbkori Egyetemes Történelmi Tanács munkatársa lett. 19–20. századi egyetemes történelmet oktatott, tudományos munkásságában pedig a helytörténet iránt költözte el magát. Szeged két világháború közötti történetéből írta meg egyetemi doktori értekezését, majd 1986-ban megvédte Szeged 1918–1944 közötti agrártörténetéről szóló kandidátusi disszertációját.

Az évek során a helytörténelmi kutatás jelentős szervezőjévé vált, amelyet több általa szerkesztett kötet je-

lez. Közéleti ember volt. Előbb a KISZ-ben, majd az MSZMP-ben, amelynek egyetemi hallgató kora óta tagja volt, dolgozott különböző területeken. Társadalmi, közéleti tevékenysége nem korlátozódott az egyetemre, több országos, megyei és városi szervezet és testület tagja volt. E téren végzett munkáját számos kitüntetés jelzi. Kedves, közvetlen, nagy munkabírási embernek ismertük. Tanítványai és kollégái nemcsak szakmai együttműködésére számíthattak, hanem segítőkészségére is. Az utóbbi hónapokban rázúduló erkölcsi terhet nem tudta elviselni. Fájó, hogy a sors így rövidre szabta életét.

Emlékét megőrizzük...

Az Új- és Legújabbkori Egyetemes Történelmi Tanács munkatársai és a történelmi kollégák.

Rockefeller-Foundation

„Jelenlegi súlyos helyzetünkben különösen jóleső örömmel számolhatunk arról, hogy kutatóeszközaink kiegészítésére segítségünkre sietett a külföld, — mondta a magy. kir. Ferencz József Tudományegyetem rectora az 1930/31-es tanévről szóló beszámolójában — jelesül az Észak-amerikai Egyesült Államoknak egy hatalmas alapítványa, a Rockefeller-Foundation, amely (...) természetudományi kutatások támogatására 119 000 dollár egyszer s mindenkorra és azonfelül hosszabb időre szóló évi segélyt engedélyezett.”

„A Nagy Magyar Alföld metropolisában és a magyarországi legnagyobb vidéki kultúrközpontjában” álló egyetemünknek a két világháború közötti időszakban is jó híre volt, és jó kapcsolata a külföldi intézetekkel. Így kerülhetett arra sor, hogy 1931-től a Rockefeller-Alapítvány támogatását élvezte, egészen 1940-ig, amikor is, ismert történelmi, politikai okokból ez a támogatás megszűnt. Kitérített állapot volt ez, hisz a jobbnál jobb amerikai egyetemek mellett csak kevés európai vagy más földrész egyeteme élvezhette az alapítvány „jussát”. Ilyen volt a lipcsei, az oslói vagy a párizsi, a londoni egyetem. Ilyen „társaságban” szerepelni valóban rangot jelent, nem beszélve arról, hogy pénz.

Nézzünk néhány adatot! Az első évben tehát kapott az egyetem kutatási eszközökre 119 000 dollárt, és fenntartási

költségekre 36 000 dollárt. A következő évben szintén megkapta a beruházásra ugyanazt a pénzüsszeget, fenntartásra pedig 21 000 dollárt. Ez az összeg, ahogy az évek telnek, csökken, ám gondolható, hogy mindez mégis óriási segítség lehetett azokban az inséges időkben...

Nem mintha nem ismételnénk meg az elején idézett sorait az akkori rectornak: „Jelenlegi súlyos helyzetünkben...”

Igen, megint súlyos helyzetben van az egyetem, nincs pénz, és nem dicsekedhetünk el a Rockefeller-Foundation támogatásával sem, egyelőre. Egyetemünk múltja az alapítványnál egyébként jó ajánlólevél; a következőket olvashatjuk a sikeres '30/31-es tanévvel kapcsolatban: „A Rockefeller-Alapítvány eddig már 17 kötetre terjedő munkában ismertette a világ legkülönbözőbb részéről, és így hazánkban is azokat az új, vagy újonnan átrendezett intézeteket, melyeket alkalmasnak talál arra, hogy egy vagy más tekintetben a többi hasonló intézményeknek mintaképp szolgáljanak. Új intézeteink birtokában mi is számíthatunk arra, hogy valamelyik új intézetünk ismertetésére sor kerül.”

Számíthatunk-e vajon ma arra, hogy régi jó hírünkkel, és új kapcsolatainkkal, megnyerjünk külföldi alapítványokat támogatásunkra? Mondjuk éppenséggel a Rockefeller-Foundationt.

Megalakult az FDSZ

A Budapesti Műszaki Egyetem dísztermében október 7-én a késő esti órákban kimondta megalakulását a Felsőoktatási Dolgozók Szakszervezete. Az újonnan megalakult szervezet azonban nem rendelkezik sem programmal, sem működési- és szervezeti szabállyal. A negyedik variációban elkészült és kézhez kapott tervezetek ugyanis a legtöbb hozzászóló véleménye szerint hiányosak és általánosak voltak. Az elhangzó módosító javaslatokat azonban a levezető elnök nem szavaztatta meg, így azok feledésbe merültek. Nem tisztázták, hogy mit jelent pontosan az „önállóan működő, alulról építkező szervezet” meghatározás.

Miért? A jelenlévő küldöttek nagyjából három csoportot alkottak, aszerint, hogy kinek mi volt erről a kardinális kérdéssel a véleménye. A délelőtti vitában még úgy látszott, azok vannak többségben, akik a teljes szervezeti önállóságért szállnak síkra. Érdekes módon az ebédszünet után felszólalóknak szinte mindegyike a pedagógus-szakszervezettel való „szövetséget” igényelte. A harmadik csoportba tartoztak az ingadozók, és még néhányan, akik a még nem is létező Közoktatási Dolgozók Szakszervezetével kívántak szövetséget.

Kardinális kérdésként jelentkezett az önállóság, illetve a szövetségi hovatartozás. Ez ügyben a jelenlévő küldöttek három csoportot alkottak. Az elsőként felszólalók szinte valamennyien a teljes szervezeti önállóságért, a későbbben szólók a pedagógus-szakszervezettel való szövetség elsőségéért szálltak síkra. A teljesen tanácstalanok kisebbséget alkottak, de voltak olyanok is, akik a még csak távlati tervekben létező „Közoktatási Dolgozók Szakszervezetének Szövetségében” gondolkodtak.

A felszólalók „nem feledkeztek meg” a jelenlegi szakszervezet illetőleg a kormány kritikájáról sem. Elhangzott, hogy a „SZOT berkein belül most utóvédharc folyik”, s ez magában rejti „a felülről induló alulról építkezés” veszélyét. Benkó Sándor (BME) elmondta, hogy a felsőoktatás állami finanszírozása minden civilizált országban természetes. Nálunk jelenleg olyan alacsony a felsőoktatás részesedése a költségvetésből, mint néhány kelet-afrikai országban. Az értelmiség presztízsvesztesége, a tudás leértékelődése több verzióban is elhangzott.

A legfontosabb stratégiai kérdések azonban lezáratlanok maradtak. A kezdetben jelenlévő 196 képviselőből 41-en kértek szót. A felszólalók többnyire egymás mellett beszéltek, így az érdemi döntés helyett csak félmegoldás született. Megválasztottak egy kilenc főből álló Intézőbizottságot, melyet megbíztak a program és működési szabályzat átdolgozásával, az elhangzott figyelembevételével. Ennek elfogadása a féléven belül újból összeülő küldöttértekezlet feladata lesz.

Az FDSZ megalakult. Megalakult? Nem lehet tehát tudni, hogy új szakszervezet jött-e létre, avagy csak megindult a pedagógus-szakszervezet „osztódása”. Nem tudni azt sem, hogy ha tovább bomlik, milyen viszony lesz a hajdani egész részei között. Új hierarchia alakul, vagy a valódi önállóságért folytatódik a harc. Ha minden új szervezeti egység vezetői a régi Pedagógus Szakszervezet funkcionálisai közül kerülnek ki, ahogyan minden marad a régiben. Nekik nem lesznek állásgondjaik, „alul” meg, miután az előőrsek kifáradtak, lehetetlenné válik a derékhad.

Az Intézőbizottság, s egyben az FDSZ elnöke Kiss Papp László lett, a titkárság pedig Horváth Péter, a pedagógus-szakszervezet köznevelési és felsőoktatási osztályának jelenlegi vezetője.

K. A.

Barátaink 64 mezőn

Egyetemünk sakk-klubjának nagy eseménye volt a berlini Humboldt Egyetem sakkzodiának őszi látogatása Szegeden. Az egy évvel ezelőtt kialakult sportbarátság — melynek fő színtere a sakkterület, 64 fekete és fehér mezőre — sikeresen folytatódott tovább.

A jóhírű német sakksporthoz képviselői ezúttal is nehéz földadat elé állították klubunk csapatát. Bár a házi bajnokságok „örök győztese”, a Kibernetika csapata 3 jeles sakkzodiáját is kiállította a 17 játszmából álló küzdelemben, s az ez évi 3. helyezett „Olga és a fiúk” csapat is teljes létszámban erősítette válogatottunkat, egyetlen ponttal mégis alul maradtunk. Talán, ha a házi bajnokságon a 2. helyezést elért Ságvári Gimnázium sakkcsapatának kitűnő versenyzőit is szerepeltetni tudjuk, nagyobb sikerrel járunk. Terveink között szerepel, hogy gyakorló gimnáziumunk legjobb sakkzodiát a jövőben nem csupán a házi versenyekre, hanem a nemzetközi kapcsolatokba is bevonjuk.

A mérkőzésen játékosaink az alábbi eredményeket érték el: Mészáros Gy.: 0 pont, Linczer J.: 0,5 pont, Fekete Z.: 1,5 pont, Blázsek Z.: 2 pont, Csuka O.: 1,5 pont, Bornis A.:

1 pont, Bernáth R.: 0,5 pont, Alexy N.: 0 pont (2 játszmából) és Szóke G.: 1 pont (1 játszmából), összesen: Humboldt Egyetem—JATE: 9-8.

Némi vigaszt szolgáltatott a ráadásaként megrendezett vilámversenyt, amelyet főlegnyesen nyert Mészáros Gy. 14 ponttal, D. Bertholdt (10,5 pont), E. Rödel és D. Wilke (9-9 pont), valamint Csuka O. és Fekete Z. (8,5-8,5 pont) előtt.

Német barátaink találkoztak egyetemünk sportéletének vezetőivel, Balázs Mihály nevelési rektorhelyettesével és Kocsondi Andrásal, a JATE SC elnökével is. A baráti eszmecsere megállapodás született a két egyetem sportkapcsolatainak további fejlesztéséről. Ebben sokat segíthet Dieter Wilke, a Humboldt Egyetem sportköre hallgatói tagozatának vezetője, aki egyúttal mint kiváló sakkzó is bemutatkozott.

Az élményekben bővelkedő találkozó után — melynek támogatásáért köszönet illeti a JATE KISZ-bizottságot és a Károlyi Mihály Kollégium vezetését — a jövő évi, Berlinben esedékes viszontlátás reményében búcsúztunk el német barátainktól.

—ely—

Modern és konvencionális...

A Juhász Gyula Tanárképző Főiskola igazgatóhelyettesét Rozgonyiné dr. Molnár Emma főiskolai tanárt kérdeztem meg arról, hogy mi az elképzelése korunk titkárnőjéről?

— A titkárnőnek modernnek és konvencionálisnak is kell lennie. Modernnek gondolkodásban, frissességben, dinamizmusban, ami jellemző korunk emberére, de konzervatívabban az értelemben, ami a nyugodtságot, visszafogottságot és intelligenciát jelent. Ezt kevésbé szokás emlegetni, pedig fontos. A titkárnő kulcspozícióban dolgozik.

— Milyen legyen a titkárnő egyénisége, tudása, felkészültsége?

— Legyen egyénisége, karaktere. Legyen okos, részrehajlás, megalkuvás nélkül tudjon dolgozni, úgy, hogy közben saját karakterét megőrizze. Mindenekelőtt legyen magas fokú a tudása és a felkészültsége. Tudjon jól gépelni, esetleg legyen jártas a gyorsírásban. Emberekkel kell foglal-

koznia, ezért egy kicsit pszichológus is. Nagyon fontos a tájékozottsága a napi dolgokban, informálódjon a szó nemes értelmében. Ami a magatartását illeti, tudnia kell, hogy mit csináljon, hogyan viselkedjék bizonyos szituációkban, hogyan viselkedhet főnökével, kollégáival, s az idegeknekkel; ez összességében intelligencia kérdése.

— Kérem, pár szóval jellemezze az ideális főnököt, s az ideális főnök-titkárnő kapcsolatot!

— A főnök ne legyen szeszélyes, hanem egyszerű és szerény. A titkárnőjét olyan munkatársnak tekintse, akire számíthat és aki mindennapi munkájának része. Alkalmazkodniok kell egymáshoz, mert enélkül nem lehet elképzelni kettőjük kapcsolatát — megjegyzem, más emberi kapcsolatot sem —, bárki legyen is a főnök és bárki legyen a titkárnő.

DARÓCZI GABI

Bulvárkodás

Még két hete sincs, hogy kezünkbe vehettük a Reform című, — „független demokratikus hírmagazin” első számát. Már aki a kezébe vehette, ugyanis a vidéken 60 ezer, a fővárosban 40 ezer példányban megjelenő lap valamennyi darabja egy nap alatt elfogyott. Végre egy bulvárlap! — sóhajtottunk és fizettünk mint a katonatiszt... Nem csak a tartalom, a forma is teljesen eltér a nálunk megszokottól, leginkább az osztrák Neue Kronen Zeitunghoz hasonlít.

A Reform Rt. ez év márciusában alakult meg. Tizenhárom hazai szervezet, köztük a Magyar Hitel Bank Rt., a Magyar Televízió, a Rubik Alapítvány, az MSZMP KB két vállalata (a Kossuth Könyvkiadó és a Hírlapkiadó Vállalat), a Hazafias Népfront és a Magyar Gazdasági Kamara, adta össze a 10 millió forint alapítványt. A lap igazgató-főszerkesztőjének, Tőke Péternek bevallása szerint a Reform üzleti vállalkozás, a piacon kell megélnie. Így, ha számításai bevalnak, havonta 250 ezer forint nyereséget könyvelhetnek el, amennyiben a remittenda nem haladja meg az 5%-ot. Erről pedig egyelőre szó sincs.

Mit kínálnak az olvasónak 29 forintért a szerkesztők? Információkat, sztorikat, jó képeket, pletykákat; a főszerkesztő szavaival: „közvetlenül a közvélemény és a politikai-hatalmi intézményrendszer között”.

A szándék: rendben. Két

szám után ennél többet nem is illik mondani. Mértjen a piac. Ha lesz már végre...

—ela—

„Ujjé” a Ligetbe

Ha fehéren feketék akarunk lenni, akkor így kérdezzük: ahogy napjaink meg vannak, úgy meg lesznek-e lapjaink számlálva? (A Liget az első periódika a sorban.) „Magyarországon negyven év óta most először indul spontán kezdeményezésre lap. A centralizált kultúrpolitika keményen megakadályozta a műhelyek létrejöttét, s még a kinevezett pártirányítással működő, de karakteresebb orgánusokat is szétzúzta.” Írja a „Beköszöntőjében” Levendél Júlia, az egyik szerkesztő.

Vagy éppen hogy ez a többoldalúság odázná el a kulturális meg gazdasági katasztrófát? Mindenesetre így jóval több az esélyünk az elkerülésére, még akkor is, ha a kultúra napfényes páncélzatú, ám vak lovagja kell legyen ahhoz, hogy ebben túlzottan hiszünk! Kultúránk szempontjából az van, hogy majdcsak lesz valahogy. Vagy kard ki kard!, cic, cic, bulldózer!? Vágjuk ki az erdőt, essünk a falnak?

Ne. Ezt az intést tartalmazza a szerkesztő felvezetője és a szerkesztett tartalom is. „Az aktualitások villogása mellett tündőre, szépségre, s a szemléltetés közben nyugtalanító igazságokra” vágyóknak készül a lap. Bizva a művelődésben

tehát, bizva a művészet erejében.

A Liget a Hazafias Népfront Családvédelmi Tanácsának irodalmi és ökológiai lapja, és az első két számhoz a pénzt is ők előlegezték; segítséget kaptak még a Soros-Alapítványtól is a beindításhoz. A lapfenntartást, ahogy a többi most induló folyóirat, a vásárlóktól-olvasóktól és a szponzoroktól remélik.

Mi pedig azt reméljük, hogy valóban műhelyé válhat a Liget, és igényes irodalmi orgánummá. Erre nem sok jel mutat, ösztintén szólva, az első lapszám után. Túl csendes, túl bártortalan, túlon-túl biztos akar lenni...

s-int

Lesgól

Let's go!

Mi áll a kapuban?

Áll a kapus; áll a labda; (áll a háló?); áll a levegő; áll a nem tudjuk mi; áll a bál. Behelyettesítjük. Mi áll a KAPU-ban? Áll benne a főszerkesztő, Brády Zoltán; áll a tematika (nagyon is — kisebbségek, Erdély); (ott van észrevétel a kormány? — idézem a Tiszti Olvasó című írást: „Bizonyára feltűnik Önöknek, hogy folyóiratunk néhány publikációja eltér a magyar kormány által képviselt nézetektől, etc.”); néhány cikk szelkavar, de nem felforgat; aztán néhány cikkről nem tudjuk, miért van a lapban... Áll egy kicsit a karneváli hangulat.

Kicsit elszabadul a menny-

ország a lapkiadásban? Nem témánk. Az viszont igen, hogy az átlag (intelligens) olvasót célozza meg a Kapu. (Puff!) Érdekes, és értékes anyagokkal is. Például; összeállítás az Erdélyi Magyar Hírügynökség híreiből, vagy a Vörös horizontok című öpusz. „Nyugat friss szenzációja Pacepa emlékirata.” „Valódi bestseller!” Így harangozza be a volt román kémfőnök visszaemlékezését a főszerkesztő. Egyébként minden írást beharangoz, sőt, minősít Brády Zoltán. Hogy miért van erre szükség? Hát azért; hogy reklámat csinaljon, az írásokat mintegy „berobbantsa”. Nem nehéz, mert az ez ideig „tiltott irodalmat” hirdeti. Szóval van némi bosszú szaga a lapnak. És vannak túlkapásai is. Például: Levelek a szerkesztőhöz, aztán Buda Béla dr. válasz-elemzése, vagy az asztrológiai rovat. És az Underpress négyes számával fejeződik be, mint külön irodalmi melléklettel a Kapu. Most képzelnék ezt úgy, hogy nem tematikus az anyag. Akkor még hatásosabb a szerkesztetlenség, vagy ha úgy tesszük, a sokatkarás... Ebben az első számban az irodalmi, a szó szoros értelmében vett kultúra elhanyagolható...

Félreírás ne essék: lehet még jó ez az orgánus, és isten mentse bármi hivatalos megtorlástól! Kellene már nekünk ez a lap! Elég legyen ennyi! (Avagy a címmel maradvá: e cikk műfaji elnevezése mondjuk legyen: biünetörügás.)

Kicsit elszabadul a menny-

—lymo—